

KLM reactie op consultatie beleidsvoornemen uitgiftebeleid 3,5 GHz band van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Datum: 15-3-2019

Versie: 1.0

Inleiding

Met dit document geeft de KLM / Air France-KLM (hierna genoemd KLM) een reactie op de vragen gesteld door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna genoemd EZK) in de consultatie uitgiftebeleid 3,5 GHz band van maart 2019.

KLM heeft in april 2018 een reactie gegeven op het Actieplan Digitale connectiviteit. KLM heeft in de achterliggende periode via BTG gereageerd op consultaties van het Ministerie van EZK te weten de Nota Frequentie Beleid 2016, de Nota Mobiele Communicatie 2017 en de consultatie Nationaal Frequentieplan wijzigingspakket 2018.

KLM bevindt zich in Nederland op de locatie Schiphol, en de behoefte aan mobiele breedband communicatie concentreert zich in eerste instantie op deze locatie. Naar de toekomst toe moeten alle vliegvelden in Nederland betrokken worden, zoals Rotterdam, Eindhoven, Lelystad, etc. Onderdeel van de KLM groep is Transavia, die ook op andere vliegvelden in Nederland actief is.

In de huidige situatie op Schiphol heeft KLM een private mobile network als maatwerk oplossing. De behoefte aan controle over vereiste connectiviteit via maatwerkoplossingen blijft. Als een passend commercieel aanbod uitblijft, zoals tot nu toe nog steeds het geval is, voorziet KLM een oplossing waarbij specifiek spectrum voor een maatwerkoplossing voor KLM noodzakelijk is.

Vanuit het Ministerie van EZK is de behoefte aan spectrum voor maatwerkoplossingen voor kritische mobiele breedband oplossingen onderkent in zowel de Nota frequentie beleid en in de draft Nota mobiele communicatie, voldoende spectrum ruimte beschikbaar worden gemaakt voor dergelijke maatwerk oplossingen, waarbij controle over de vereiste connectiviteit georganiseerd kan worden.

In januari 2019 heeft KLM bij het Agentschap Telecom een verzoek ingediend voor het toekennen van frequentie spectrum voor het invullen van de huidige en toekomstige KLM behoefte aan kritische mobiele breedband oplossingen op Schiphol.

Consultatie vanuit het Ministerie van EZK

Het beleidsvoornemen uitgiftebeleid 3,5 GHz band schetst het voorgenomen beleid t.a.v. de uitgifte van de 3,5 GHz-band. In dit beleidsvoornemen wordt een nadere uitwerking gemaakt van het uitgiftebeleid van deze 3,5 GHz-band. Dit beleidsvoornemen ligt nu ter consultatie voor om partijen in de gelegenheid te stellen hun zienswijzen te geven op het voorgenomen beleid, zodat het ministerie van EZK alle belangen kan afwegen en tot zorgvuldige afgewogen besluitvorming kan komen.

Hieronder zijn de in dit beleidsvoornemen geformuleerde consultatievragen overgenomen en de KLM reactie daarop.

Vraag 1

Is de 100 MHz in de 3700 - 3800 MHz die beschikbaar wordt gesteld voor lokale netwerken voldoende om te voorzien in de behoefte aan eigenstandig spectrum voor bedrijfsspecifiek gebruik en welke eventuele andere frequentieruimte zou daar nog voor nodig zijn?

Antwoord

Reactie KLM

De voorgestelde 100 MHz in de 3,5 GHz band voor eigen lokale netwerken voor (missie) kritische bedrijfstoeepassingen is van voldoende omvang om invulling te geven aan de behoefte die wij nu voorzien. We zijn blij dat het ministerie EZK de behoefte voor kritische mobiele communicatie op basis van eigen netwerken of een gespecialiseerde marktpartij onderkent. Dit is in lijn met de eerder door de KLM aangegeven behoefte.

Wij zien echter nog wel de volgende knelpunten:

- De termijn dat het genoemde spectrum ter beschikking komt, is na 2026. Dit is voor KLM veel te laat. De behoefte is nu reeds aanwezig. We zien dit voorstel in de 3,5 GHz band als oplossing dan ook voor de lange termijn. Dit is een termijn dat 5G technologie ruim beschikbaar zal zijn. De technologie zal zich verder ontwikkelen zodat te verwachten is dat op termijn een ecosysteem zal gaan ontstaan. Voor de kortere termijn (in het 4G tijdperk) willen wij het Ministerie verzoeken om in een lagere 3GPP gedefinieerd LTE band spectrum beschikbaar te stellen voor privaat / corporate gebruik met voldoende omvang van 2x20 MHz of 1x40 MHz en beschikbaarheid van netwerk en mobiele devices die dit spectrum ondersteunen.
- De mobiele devices die KLM gebruikt in de ondersteuning van de kritische operationele vliegprocessen zijn op dit moment 16.000 iPad's. De iPad's ondersteunen op dit moment in ieder geval de 3,5 GHz band niet en de verwachting is dat ondersteuning vanuit de leverancier nog jaren op zich zal laten wachten. Voor KLM is een passende spectrum oplossing voor kritische mobiele toepassingen een oplossing die past in het eco systeem van marktleiders van leveranciers, zowel t.a.v. van infrastructuur apparatuur als ook van eindgebruiker devices.
- Voor de internationale wereld waarin KLM opereert is het voor KLM van belang dat Nederland zich aan sluit bij internationale spectrum ontwikkelingen, die spelen op Europees en globaal niveau. Binnen de Air France KLM Group bereidt Air France op dit moment de implementatie voor van een maatwerk kritisch mobiel breedband netwerk op de luchthavens Charles de Gaulle en Orly in Parijs, Frankrijk. Air France heeft bij Arcep frequentie spectrum aangevraagd in de 2,6 GHz band. Air France heeft zich in Frankrijk aansloten bij Agurre (L'Association des Grands Utilisateurs de Réseaux Radio d'exploitation), de organisatie die de belangen van kritische communicatie gebruikers in Frankrijk vertegenwoordigt.

KLM pleit ervoor om voor de kritische mobiele breedband behoefte van KLM op Schiphol dat het Ministerie van EZK op korte termijn frequentiespectrum reserveert in een beschikbare LTE frequentieband die ondersteund wordt door het ecosysteem van KLM en de huidige LTE (4G) markt. De beschikbare LTE banden die KLM hierbij voor ogen heeft zijn band 39 1,9 GHz en bij voorkeur band 40 2,3 GHz.

In het onderzoek rapport van Agentschap Telecom "Evaluatie van het frequentiegebruik in de 3,5 GHz band" dd. 24-10-2018 heeft Agentschap Telecom onderzoek gedaan naar

alternatieve frequenties voor de huidige 3,5 GHz gebruikers. Als alternatieve banden worden genoemd 1,9 GHz en 2,3 GHz. KLM ziet op basis van dit onderzoek mogelijkheden voor gebruik van deze frequenties op Schiphol.

Vraag 2

Bent u het eens met de gemaakte keuze om het spectrum dat respectievelijk beschikbaar komt in 2022 en 2026 in één keer te veilen? Welke manieren ziet u om een dergelijke verdeling vorm te geven?

Antwoord

Reactie KLM

Voor zover wij kunnen overzien lijkt het bundelen van de totale spectrum ruimte in 1 veiling de juiste aanpak. Nederland loopt internationaal gezien achter in het beschikbaar stellen van de 3,5 GHz band voor MNO's.

Vraag 3

Welke vraagstukken rond synchronisatie zijn volgens u belangrijk om mee te nemen in onderzoek naar synchronisatie in de 3,5 GHz band en welke relevante informatie is hierover beschikbaar?

Antwoord

Reactie KLM

De verwachting is dat voor (missie) kritisch mobiele breedbandtoepassingen de verhouding van het upload/download verkeer anders is dan in de massa markt. Het upload verkeer kan in veel gevallen groter zijn dan het download verkeer. Hiermee moet bij de spectrum toewijzing rekening gehouden worden, waarbij er tussen gebruikers onderling afgestemd moet worden om onderlinge verstoringen te voorkomen.

Er kunnen problemen ontstaan tussen aangrenzende gebruikers, zeker voor situaties waar meerdere gebruikers in een geografisch beperkt gebied de 3,5 GHz willen gebruiken. Denk aan luchthavens met inzet voor camerabewaking en de gelijktijdige behoefte van missie kritisch bedrijfsgebruik.

Er ontstaat een noodzaak voor een goed coördinatie mechanisme. Dit zien wij als een rol die Agentschap Telecom zou moeten invullen om zorg te dragen voor een goede afweging gemaakt wordt tussen belangen van gebruikers onderling.